

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK UYGULAMALARINDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR

Arş. Gör. Nezahat Hamiden Karaca
Afyon Kocatepe Üniversitesi
Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, Afyonkarahisar
nhamiden@gmail.com

Prof. Dr. Neriman Aral
Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
Çocuk Gelişimi Bölümü, Ankara

aralneriman@gmail.com

Abstract

This research is aimed to determine difficulties observed within the practice of Preschool Tutoring (Preschool Teaching). 4th grade students of Afyon Kocatepe University, department of Preschool Teaching, who participated the practices of preceptorship within the academic year of 2010-2011, are also included for this study. In order to detect what types of difficulties the candidates came across within the institutions where practices are actualized, semi-constructed questions in an intercourse form involving different sub-dimensions are prepared as a consequence of compositions the candidates wrote. For this research, case study as a qualitative research method is appealed. Research data is collected through a direct intercourse with the volunteering tutor candidates. The findings are evaluated via a depictive analysis, providing opportunity for frequency calculation. As a result, what is declared clearly is that more than half of tutor candidates found out in the institutions they had been having practice that the very first person seen by the students is the class master, adequate information is not presented either by managers nor tutors, these seniors are not introduced to the children in any way. As for the classes, it is declared that the classes are quite small/narrow, the instrumental resources are inadequate, and classes are over-loaded. As much as planning and practices, found out is that the tutor's inducement level is high, the candidate, responsible for the practice, does not have the expectations that does not meet that of the class masters, and that evaluation criteria adopted (by them) is unstable.

Key Words: Candidate tutor, tutoring practice, difficulties/problems, plan, communication, physical implement.

GİRİŞ

Her toplumun önemli sorunlarından biri nitelikli bireyler yetiştirmektir. Bir ülkede toplumsal, ekonomik ve hukuki alanda ne kadar düzenleme yapılırsa yapılırsa köklü bir eğitim sistemi ve o sistemin öğeleri gerekli şekilde düzenlenmedikçe bütün çalışmalar sadece teoride kalabilir. Sistemin iyileştirilmesi bireylerin iyileştirilmesine bağlıdır. Eğitim sisteminin temelinde öğrenciden sonra en önemli öğe hiç şüphesiz öğretmendir (Koçer, 1983).

Öğretmen, eğitim süresince önemli bir rol oynar. İçinde bulunduğumuz çağın en önemli özelliği, sürekli değişim ve gelişim içinde olmasıdır. Okullardaki müfredat programları değişebilir, daha fazla araç-gereç alınabilir, fiziksel çevre yenilenebilir, okul saatleri uzatılabilir ama nitelikli öğretmenler olmadan yapılacak değişiklikler istenilen etkiyi yaratamaz (Sılay ve Gök, 2004).

Eğitimin en önemli amaçlarından biri, bireyin içinde bulunduğu ortama uyumunu gerçekleştirmektir. Okul öncesi dönemde bu uyumun gerçekleşmesi okul öncesi eğitimi ile temel bilgi ve beceriler kazanılmakta, çocuk, doğuştan getirdiği gizilgücünü en üst düzeye çıkarabilmekte ve bunu yapabilmek için uyarıcılara gereksinim

duymaktadır. Bu noktada çocuğa verilecek okul öncesi eğitimin niteliği gündeme gelmektedir. Bu dönemde çocuklara sunulacak kalitesiz bir eğitim onlara yarardan çok zarar getirebilecektir. Günümüzde giderek daha çok önem kazanan okul öncesi eğitim hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde fiziksel ortam, araç-gereç ve program okul öncesi hizmetlerinden beklenen yararın sağlanması bu programları uygulayacak öğretmenlerin nicelik ve nitelik yönünden yeterli olmalarına bağlıdır (Yaşar, 2002).

Öğretmenlerin daha iyi yetiştirilmesinden söz etmek ve bunda da başarılı olmak için, her şeyden önce hizmet öncesi olarak da ifade edilen bu dönemin programlarını bilimsel olarak ele alıp yürütülmesine özen gösterilmelidir (Gözütok,1991). Harmandar ve arkadaşlarının(2000) yapmış oldukları çalışma sonucunda "Öğretmen adaylarının alan bilgisi bakımından yeterli ancak öğretmenlik mesleğinin uygulanmasına yönelik bilgi ve beceri açısından eksik" olduğu düşüncesi ortaya çıkmıştır. Binbaşoğlu (1995) çalışmasında eğitim ve öğretimin önemli ögesi olan öğretmenin gereği gibi yetiştirilmesinin; öğretim programı, meslek bilgisi dersleri ve kullanılan yöntemler gibi bazı şartlara bağlı olduğunu belirtmiştir. Saracaloğlu ve arkadaşları (2004) öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarını etkileyen faktörleri incelemiş ve çalışma sonucunda; öğretim elemanı tutumları, bölüm tercih nedenleri, öğrenim görülen bölümün etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

YÖK/DB: MEGP projesinde, 1994–1998 yılları arasında öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerine yoğunlaşmış ve hizmet öncesi öğretmen eğitiminin en önemli kısmını uygulamaların oluşturduğunu ortaya koyan araştırmaların varlığı projenin "öğretmenlik uygulaması ve okul deneyimi" dersleri üzerine odaklanmasını sağlamıştır (Anonim,1998). Bu durum okul öncesi öğretmenlik mesleği açısından da ele alındığında, öğretmen adaylarına kazandırılmak istenen beceri ve davranışların hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programlarında yer alan meslek bilgisi ders ve faaliyetlerle sağlandığı görülmektedir. Bu ders ve faaliyetlerin sonucunda oluşan bilginin uygulama faaliyetleri ile birleştirilmesi ve bunun sonucunda da öğretmen adaylarının mesleğe atılmadan önce öğretim uygulamaları yapmaları gerekliliği ortaya çıkmaktadır(Şahin, 2005).

Üniversiteler, Eğitim Fakülteleri Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü'nde okuyan öğrencilerine, dört yıllık hizmet öncesi eğitim süresi boyunca, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilköğretim okullarındaki anasınıflarında uygulama yapma olanağı tanımaktadırlar. Öğretmen adayları uygulamalar kapsamında 'Okul Deneyimi' ve 'Öğretmenlik Uygulaması' adı altında çeşitli dersler alarak, sınıf ortamında gerek gözlem yoluyla, gerekse öğretme öğrenme sürecinin aktif katılımcıları olarak öğretmenlik becerilerini geliştirmeye çalışmaktadırlar. Bu sürecin işleyişi, fakülte–okul işbirliği çerçevesinde, fakülteler ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarca görevlendirilen çeşitli koordinatörler, uygulama öğretmenleri ve uygulama öğretim elemanları tarafından sağlanmaktadır. 'Öğretmenlik Uygulaması' dersi YÖK-Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi çerçevesinde; öğretmen adaylarının kazanmış olduğu bilgi ve becerilerini bir okul ortamında deneyip geliştirebilmesi ve mesleğinin gerektirdiği özellikleri kazanabilmesi için planlanan bir derstir (Dursun ve Kuzu,2008).

Eğitim Fakülteleri'nde 'Öğretmenlik Uygulaması' dersini alan öğretmen adayları, öğretmenlik uygulaması yapmak üzere seçilmiş uygulama okullarına haftada altı saat süreyle devam ederek yaptıkları uygulamaları tartışmak amacıyla öğretim elemanı tarafından fakültede yürütülen ve 'Öğretmenlik Uygulaması' dersinin haftada iki saatlik teorik kısmına katılmaktadırlar. Yapılan uygulamaların değerlendirilmesi sürecinde ise fakültelerin belirlediği esaslara göre uygulamadan sorumlu öğretim elemanı ve uygulama öğretmeni öğretmen adayının başarısını ortaklaşa değerlendirmektedir (Anonim, 1998).

Şişman ve Acat (2003)'ın yapmış oldukları çalışmada, öğretmen adayı öğrencilerin öğretmenliğin sosyal statüsüne ilişkin algılarının, öğretmenliğin etik değerlerine ilişkin algılarının, rehber öğretmenlerin alan bilgisi konusundaki yeterliliklerine ilişkin algılarının, öğrencilerin kendi yeterliliklerine ilişkin algılarının uygulama çalışmalarıyla olumlu yönde değiştiği sonucuna ulaşmıştır.

Hassard, (1999), öğretmen adaylarının okullarda, öğretmenlerle ve çocuklarla kurdukları iletişimleri, duygu ve düşüncelerini olumlu ya da olumsuz yönde etkileyerek onları, öğretmenlik mesleğine yakınlaştırabilir ya da uzaklaştırabilir. Bu nedenle, öğretmen adaylarının olumsuz deneyimler geçirmemelerini ve öğretmenlik mesleğine hazırlanabilmelerini sağlayacak eğitim ortamlarının düzenlenmesi gerekir. Öğretmen adaylarının okullarda geçirdikleri deneyimler, onlara gerçek yaşam problemlerinden hareketle, kendi bilgilerini kendilerinin

oluşturmasına olanak sağlar (Akt. Oğuz,2004). Bu noktada öğretmen adaylarının yaşadıkları sorunların belirlenmesi ve sorunların çözümüne yönelik önerilerin oluşturulması önem kazanmaktadır. Bu düşünceden hareketle araştırma da, okul öncesi öğretmenliği programında yer alan öğretmenlik uygulamasında karşılaşılan sorunları belirlemek ve öneriler sunmak amaçlanmıştır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırmada okul öncesi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören dördüncü sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamalarında karşılaştıkları sorunları belirlemek amaçlanmıştır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analizde, elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmekte ve yorumlanmaktadır. Görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilmektedir. Bu analizde, elde edilen bulguların düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunulması amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek,2005).

Katılımcılar

Çalışmaya 2010-2011 eğitim öğretim yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği dördüncü sınıfına devam eden öğretmen adayları dahil edilmiştir. Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği dördüncü sınıfta okuyan öğrencilere çalışmanın amacı anlatılmış ve çalışma grubunu dört okulda uygulamaya giden, gönüllü 13 öğretmen adayı oluşturmuştur. Örneklemeye dahil edilen öğretmen adaylarının 11'i kız, 2'si erkek, 2'si Hoca Ahmet Yesevi İlköğretim okulu, 5'i Asın Kocabıyık Anaokulu, 3'ü Kocatepe İlköğretim Okulu, 3'ü Atatürk İlköğretim Okulunda öğretmenlik uygulamasını yürüttükleri ve 21-28 yaş aralığında oldukları belirlenmiştir.

Veri Toplama Aracı

Çalışma da sorulacak soruları oluşturmak için öncelikle Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği programındaki öğretmen adaylarına öğretmenlik uygulaması süresince karşılaştıkları sorunlara yönelik bir kompozisyon yazmaları istenmiştir. Yazdıkları sorunlardan yola çıkarak beş açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. İç geçerliği sağlamak için açık uçlu sorulardan oluşan anket iki uzmana verilmiş ve uzmanların incelemeleri sonucu sorulara son şekli verilmiştir. Daha sonra, bu soruların işlevliliğini ölçebilmek için sekiz öğretmen adayı üzerinde pilot çalışma yapılmıştır. Soruların açık ve anlaşılır olup olmadığını, verilen yanıtların sorulan soruların yanıtlarını yansıtmadığını belirlemek amacıyla araştırmacıyla birlikte iki alan uzmanı, pilot uygulama sonuçlarını incelemiştir. Bu çalışmanın sonunda, soru maddelerinin iç geçerliği saptanmıştır. Uygulama sonrasında, öğretmen adaylarının açık-uçlu sorulara verdikleri yanıtlar hem araştırmacı hem de araştırmacı dışında bir öğretim üyesi tarafından ayrı ayrı incelenmiştir. Elde edilen veriler ışığında oluşturulan tema ve alt temalar kapsamında "görüş birliği" ve "görüş ayrılığı" olan konular tartışılmıştır. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği güvenilirlik formülü kullanılmıştır. Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) Hesaplama sonucunda araştırmanın güvenilirliği % 87 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada, veri toplama aracı olarak "görüşme" tekniği kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmacılar tarafından, öğretmen adayları ile ön görüşme yapılmış, araştırmanın amacı anlatılarak görüşme formu hakkında bilgi verilmiş, elde edilen bilgilerin sadece bu çalışmada kullanılacağı, kimlik bilgilerinin gizli kalacağı belirtilmiştir. Gönüllülük esasının arandığı belirtilerek, gönüllü olan 13 öğretmen adaylarından randevu alınmıştır. Görüşmeler, not olarak kayda geçirilmiş, görüşme sonunda öğretmen adayına gösterilerek son onayı da alınmıştır. Görüşme formundaki sorulara verilen yanıtlar araştırmacılar tarafından ayrı ayrı okunmuş, ortak sorunlar gruplanarak tasnif edilmiştir. Gruplandırılan sorunlar araştırmacılar tarafından karşılaştırılarak, son şekli verilmiştir. Görüşme formları aracılığıyla elde edilen sorunların frekans değerleri hesaplanmıştır. Araştırma, örneklemde elde edilen bulgularla sınırlıdır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Okul öncesi öğretmenliği programında yer alan öğretmenlik uygulamasında karşılaşılan sorunları belirlemek ve belirlenen sorunlara öneriler sunmak amacıyla yapılan çalışma sonuçları maddeler halinde sunularak tartışılmıştır.

1. Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi için gittikleri okulla ilgili ilk izlenimlerini ve tanışma süreçlerini belirlemek amacıyla "Öğretmenlik uygulaması için gittiğiniz okulda ilk kiminle karşılaştınız ve neler konuştunuz?" sorusu sorulmuştur.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması için gittikleri okulda ilk kiminle karşılaştıklarına; öğretmen adayının yarısından fazlası sınıf öğretmeniyle, 2'si müdür, 2'si diğer öğretmenlerle görüştiklerini belirtmişlerdir. İlk konuştukları konu hakkında yarısından fazlası ilk olarak tanıştıklarını 5'i ise tanıştıktan sonra dönem boyunca yapacaklarından ve uyulması gereken kurallardan bahsettiklerini belirtmişlerdir. Sınıf öğretmeni ile 11'inin kendisi giderek, 1'i uygulamadan sorumlu öğretim elemanı tarafından, 1'i müdür tarafından tanıştırıldığını; öğretmen adaylarının çocuklara 5'ini öğretmen, 2'si abla olarak tanıştırıldığını, 6'sı ise hiçbir şekilde tanıştırılmadıklarını belirtmişlerdir.

Bu konuda 2. Katılımcı "*ilk olarak öğretmenle karşılaştım. Selamlaşma ve tanışmanın ardından işleyiş hakkında ve uymamız gereken kurallar hakkında konuştuk. Kısa bir gözlemden bulduktan sonra "öğretmenimize hoş geldin deyin bakalım, bu dönem beraber olacağımızı söyleyerek, kendimi tanıtmamı istedi"* derken katılımcı 4 "*ilk gittiğimizde kapıda uygulama öğretmenimizle karşılaştık, merhabalaştık pek tanışma olmadı. Bizimle de muhatap olmadı. Çocuklarla kendimiz kaynaşmaya çalıştık*" şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcı 7 "*okula gittiğimizde görevli 2 öğretmenle karşılaştık. Bizi anasınıfına götürdü, öğretmenimizle tanıştık. Çocuklara abla olarak tanıştırılarak bir kenara geçip oturdu*" derken katılımcı 11 "*ilk sınıf öğretmenimizle karşılaştık, bi tanışma olmadı. Etkinlikler içinde bizi tanıtmaya çalışacağını söyledi. Çocuklara öğretmen ablalar olarak tanıtıldık*", katılımcı 13 "*okula ilk gittiğimizde staj yapacağımız anasınıfı öğretmeni ile tanıştık. Daha sonra bizi müdür yardımcısına yönlendirdi. Müdür yardımcısı herhangi bir problemde kendisine başvurmamız gerektiğini belirtti. Sınıf öğretmenimiz çocuklara tek tek öğretmen olarak tanıttı*" şeklinde ifade etmişlerdir.

Öğretmen adaylarının çoğunun uygulama okuluna ilk gittikleri andan itibaren sınıf öğretmeni ve öğrencilerle tanışma, uygulama sürecinde hangi kurallar uyup uymayacakları, uygulama sürecinin işleyişi konusunda yeterli bilgi edinmedikleri görülmüştür. Öğretmenlik uygulaması dersinin gereğinin sağlıklı bir şekilde yerine getirilmesi için okul yöneticileri, uygulamadan sorumlu öğretim elemanı tarafından bu konularda bilgilendirmesi sorunların çözümlenmesinde etkili olacak ve öğretmen adaylarının uyum sürecini daha iyi geçirmesini sağlayacaktır.

Severcan (2007) çalışmasında, öğretmen adaylarının uygulama sürecinden önce sınıf öğretmenleri tarafından uygulama sınıfındaki çocuklar ile tanıştırılması durumuna bakıldığında MEB'e bağlı resmi anasınıfları ve bağımsız anaokullarında uygulama yapan adayların % 60,87'sinin uygulama sürecinden önce çocuklarla tanıştırıldığı görülmektedir. Öğretmen adaylarına sınıf öğretmenleri tarafından uygun olmayan tanımlamaların (abla, şu, bu kız vs) kullanılması durumuna bakıldığında, MEB'e bağlı resmi anasınıfları ve bağımsız anaokullarında uygulama yapan adayların % 69,57'sine uygun olmayan tanımlamalar kullanıldığı sonucuna ulaşmıştır.

Alaz ve Birinci Konur (2009) çalışmasında öğretmen adaylarının %23'ü ise, sınıftaki öğrencilerin öğretmen adaylarını dikkate almamasından kaynaklanan problemlerin olduğundan bahsetmiştir. Buna sebep olarak sınıfta öğretmen adayının çok kalabalık olmasının öğrencilerin dikkatini çektiğini ve belli bir süre onlara alışamadıkları için onları abla abi olarak gördüklerini ve bu durumunda onlar üzerinde otorite sağlamaya engel olduğunu ifade etmiştir.

2. Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması için gittikleri sınıfın fiziksel ortamı ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla "uygulama yaptığınız sınıftaki fiziksel ortamı ve donanımı anlatabilir misiniz?" sorusu sorulmuştur.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması için gittikleri sınıfın boyutları ile ilgili yarısından fazlası sınıflarının geniş 5'i dar olduğunu, sınıf mevcudu hakkında 6'sı kalabalık,6'sı yeterli olduğunu, ışıklandırılmasının 9'u normal, 4'ü ise fazla olduğunu, sınıfta köşelerin bulunması konusunda 4'ü var olduğunu 9'u olmadığını, sınıftaki araç-gereçler hakkında 7'si az olduğunu,4'ü yeterince olduğu görüşünü belirtmişlerdir.

Bu konuda katılımcı 3 "*sınıfın genişliği gayet iyi özellikle sınıf mevcuduna göre iyi, fakat ışıklandırılması fazla. Gözlerimiz çok yoruluyor. Materyaller yeteri kadar var ve köşelerin tamamı da var*" derken katılımcı 6 "*sınıf oldukça geniş, her sınıfta lavabo var. Materyaller açısından zengin fakat köşeler yok. Bol bol mobil var. Işıklandırılması da iyi*" şeklinde görüş bildirmiştir. Katılımcı 5 "*sınıf mevcudu çok kalabalık değildi. Çocuklara ait dolapların olmayışı dikkatimi çekti. Köşelerden bir kaç tane var hepsi yok. Oyuncaklar daha çok kız çocuklarına yönelik*" derken katılımcı 9 "*fiziksel ortam anlatılanlar gibi yani teorikteki gibi değil. Hiçbir köşe bulunmamakta, materyaller amaçsız, çok az. Sınıfın boyutları yeterli fakat hiçbir şey olmadığı için amaca uygun değil*", katılımcı 12 "*köşelerin eksik olmasına rağmen fiziksel olarak ve imkânlar açısından çoğu okuldan iyi durumda. Oyun, yemek odası ve sınıf ayrı ayrı. Materyal konusunda da sıkıntı yaşanmıyor*" şeklinde ifade etmişlerdir.

Öğretmen adaylarının gittikleri uygulama okulu yöneticilerinin, uygulama süreci başlamadan önce, öğretmen adayları ile toplantı yaparak uygulama yapılacak olan sınıflar, fiziksel ortam, uygulama sürecinde yararlanılabilecek araç ve gereç gibi konularda yeterli bilgilendirmenin yapılmadığı görülmektedir. Örneğin öğrenci görüşlerinde çoğu sınıfta köşelerin olmadığı ya da az sayıda olduğu belirtilmiştir. Bu sorunun nedeni öğretmenden kaynaklanabileceği gibi okulun koşullarından ve maddi olanaklarından da kaynaklanabilir.

Severcan (2007) çalışmasında, öğretmen adaylarının uygulama yaptıkları kurumlardaki sınıf ortamının uygulamalar için yeterli büyüklükte bir alana sahip olması (masa başı etkinlikleri, hareketli etkinlikler ...vs) durumuna bakıldığında, MEB'e bağlı resmi anasınıfları ve bağımsız anaokullarında uygulama yapan adayların % 50'sinin uygulama yaptıkları kurumlarda sınıf ortamının uygulamaların yapılabilmesi için yeterli büyüklükte bir alana sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öğretmen adaylarının uygulama yaptıkları kurumlarda sınıf içinde öğretmen adayının sayıca fazla olmasından kaynaklanan sorunlar yaşamaması durumuna bakıldığında, MEB'e bağlı resmi anasınıfları ve bağımsız anaokullarında uygulama yapan adayların % 67,39'unun uygulama yaptıkları kurumlarda diğer öğretmen adayları ile birlikte uygulamalarını yapmalarından kaynaklanan sorunlar yaşadıkları görülmektedir.

3. Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi için hazırladıkları planlar ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla "Hazırladığınız planları uygularken neler yaşıyorsunuz?" sorusu sorulmuştur. Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi için hazırladıkları planlarla ilgili öğretmen yorum, düzeltme ya da yönlendirme konusunda 7'si evet, 6'sı hayır; uygulama öğretmeni ve öğretim elemanının beklentilerinin uyushması konusunda 5'i evet 8'i hayır olduğu görüşünü bildirmişlerdir.

Bu konuda katılımcı 6 "*planlar konusunda çok zorluk çekiyoruz. Öğretmenler beklentilerin üzerinde şeyler istiyorlar. Planın kalitesine değil materyalin gösterişli olup olmadığına bakıyorlar.*" , katılımcı 2 "*öğretmenimiz hazırladığımız planları uygularken bize teşvik edici şeyler söylüyor. Öğretim elemanın uygun gördüğü planın uygun olacağını söylüyor.*" derken katılımcı 8 "*plan hazırlarken çok zorlanıyoruz. Hem buradaki öğretmenimizin hem de okuldaki uygulama öğretmenimizin beklentilerinin uygun olması gerekiyor. Beklentileri birbirine uymuyor, çok fazla vaktimizi alıyor. Hatta bir plan hazırlamamız 4-5 gün sürüyor.*" şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 12 "*plan uygularken genelde önceki alışkanlıklarımızdan çıkıp bizim planlarımıza alışmalarında bazı problemler yaşayabiliyoruz. Planlar hakkında yüzeysel (rutin) yorumlar yapılıyor. Öğretim elemanı ile öğretmen arasında beklenen düzeyde fark var. Çünkü, öğretmen, öğretim elemanının istediklerini ailelerin istekleriyle örtüşmediğini ve uygulama daha farklı olduğunu ifade ediyor*" şeklinde görüşlerini bildirmişlerdir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması için hazırladıkları plan ve etkinlikler hakkında öğretim elemanları ve sınıf öğretmenlerinin planları gözden geçirerek, adayların eksik yönlerini geliştirmek için, plan hazırlama, materyal geliştirme gibi konularda ihtiyaç duyduğu desteği yeteri kadar sağlamadığı görülmektedir. Uygulama sürecinde de adayları yönlendirme, eksikliklerini veya yapılması gerekenleri söyleme ve öğretmen adaylarını motive etmede en önemli görevi öğretmenlerle birlikte öğretim elemanına düşmektedir. Bunun yapılmaması sorunlara neden olabilmektedir. Çünkü sürecin sağlıklı bir şekilde yürütmesi için değerlendirme ve yönlendirme

konusunda sınıf öğretmeni önemlidir. Yine uygulamadan sorumlu öğretim elemanı ve sınıf öğretmenin beklentilerinin uyumadığı ve öğretmen adaylarının bu konuda çok ikilem yaşadıkları görülmektedir.

Gürbüz (2000) çalışmasında, öğretmen adayları, sınıf öğretmenlerinin kendileri ile daha fazla ilgilenmelerini, olumsuz eleştiriler yerine sınıf öğretmenleri ile karşılıklı görüş alışverişinde bulunacakları bir ortam ve yakınlığın sağlanması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Gökçe ve Demirhan (2005) çalışmalarında uygulama öğretmenlerinin ders planları ve materyallerin geliştirilmesi sürecinde yeterince destek olmadıkları ve planın içeriğiyle değil etkinliklerin gösteriş kısmıyla ilgilendiklerini belirtmiştir.

4. Öğretmen adaylarının uygulama okulundaki öğretmeni ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla "Uygulama okulundaki öğretmen hangi konularda size destek oluyor (öğretmen sizden neler bekliyor ve size nasıl davranıyor)?" sorusu sorulmuştur.

Öğretmen adaylarının sınıf öğretmeni hakkındaki görüşlerinde; 2'si soğuk davrandığını, 8'i ise iyi davrandığını, 2'si sınıfın kontrolünün sağlanmasında destek olduğunu, 6'sı her türlü konuda yardımcı olduğunu, 3'ü planları tam olarak istediğini, 3'ü ise hiçbir şekilde destek olmadığını belirtmiştir.

Bu konuda katılımcı 1 "okul ve öğretmenim çok iyi, arkadaş gibiyiz. İleride karşılaşacağım zorluklar hakkında ya da bilgi birikimi doğrultusunda bana yardımcı oluyor", katılımcı 8 " hiçbir şekilde destek olmuyor. Beklentileri yüksek olmasına rağmen her şeyi kendi imkanlarımızla yapıyoruz. Hamur yaparken bile kendi cebimizden ödül ediyoruz. Bunun yanında bize soğuk davranıyor ve bizi kullandığını düşünüyorum. Çünkü bizi öğretmen gibi değil kendisine yardımcı gibi gördüğünü söylüyor." Şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 12 " öğretmenimiz genelde kendi koyduğu isimle köşeleri ve panoları hazırlamamızı istiyor. Sonuçta velinin gözüne girmek istiyor. Maddi olarak bir problem yaşamadık fakat nerede onarılacak tamir edilecek yer varsa biz ordayız. Genelde notla tehdit ediyor." Şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Öğretmen adaylarına sınıf öğretmenlerinin soğuk davranması, öğretmen adaylarının motivasyonunu engelleyebilir. Sınıf öğretmenin öğretmen adaylarına gösterdikleri davranışlar onlarda olumsuz yaşantılar oluşturmakta ve onların kendilerine olan güvenlerini kaybetmelerine neden olabilmektedir.

Sılay ve Gök (2004) çalışmasında öğretmen adaylarının %66.7'si, uygulama öğretmenin görev ve sorumluluklarına karşı duyarsız davranması adayları olumsuz yönde etkilediği, %40.8'si, uygulama okulunda gerçekleştirilen çalışmaların ciddiye alınmadığı, %40.8'i uygulama kapsamında yeterli dokümana ve maddi imkana ulaşamadıkları, Uygulama öğretmenlerinin, öğretmen adaylarına karşı ilgisiz tavrı nedeniyle adayların olumsuz yönde etkilenmesi sonucuna ulaşmıştır.

Severcan (2007) çalışmasında öğretmen adaylarının uygulama sürecinde sınıf öğretmenleri tarafından sadece öğretmene yardım eden kişiler olarak algılanması durumuna bakıldığında, MEB'e bağlı resmi anasınıfları ve bağımsız anaokullarında uygulama yapan adayların % 67,39'unun sınıf öğretmenleri tarafından sadece yardım eden kişiler olarak algılandığını belirtmiştir.

5. Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinden sorumlu öğretim elemanları ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla "Uygulama sürecindeki beklentiler ve değerlendirme kriterleri açısından uygulamadan sorumlu öğretim elemanları arasında ne gibi farklılıklar gözlemliyorsunuz?" sorusu sorulmuştur. Öğretmen adaylarının sorumlu öğretim elemanları ile ilgili planlar konusunda 7'si ayrıntı istediklerini, 6'sı planlara bakmadıklarını, 5'i yüzeysel incelediklerini; değerlendirme konusunda 11' i tutarsız 2'si ise planlarının tutarlı bir şekilde değerlendirildiklerini belirtmişlerdir.

Bu konuda katılımcı 1 " bazı gruplar çok rahatlar. Onlarda plan yapma zorunluluğu yok. Okula göre hareket ediyorlar." Katılımcı 8 " bu konuda çok adaletsizlik olduğunu düşünüyorum. Bazı arkadaşlarımız staja gezmeye gider gibi gidiyorlar. Planları plan gibi değil. Bunlara rağmen bizden yüksek not alıyorlar. Biz hem çok fazla emek sarf edip hem de daha düşük not alıyoruz. Plan yapmaktan kps's'e çalışmıyoruz." derken katılımcı 10 " bazı öğretim elemanları planın içeriğine dikkat edip öğrencileri yönlendirirken bazıları da üstünkörü bakıyor. Not verirken de adil olduklarını düşünmüyorum." Katılımcı 13 " bizim sorumlu hocamız, plan hazırlama ve

uygulama konusunda bize yardımcı olmadığını düşünüyorum. Uygulamada elimizden gelen gayreti göstermemize rağmen diğer arkadaşlarımıza oranla daha düşük not alıyoruz. Haftaya uygulamak için hazırladığımız planı gösterdiğimizde hiç incelemeden şunlara şunlara dikkat ettiniz mi, bir dahaki sefere dikkat edin diyor. Eksik olan kısımları arkadaşlara gösterirken bize öyle bir davranışta bulunmuyor. Bu da bizim planları daha özensiz hazırlamamıza neden oluyor.” şeklinde ifade etmişlerdir.

Bunlara ek olarak öğretmen adaylarının dönem boyunca aynı sınıfta ve aynı öğretmenle öğretmenlik uygulamasını yürütmesi, üniversite/fakülte - okul işbirliğinin olmaması, sınıf öğretmenin ve öğretim elemanının değerlendirme kriterlerinin ve beklentilerinin farklı olması değerlendirme boyutunda da sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır.

ABD'deki Okul Uygulama Çalışmaları Princeton Üniversitesi'nin yönergesinde tanımlanan bilgiler aracılığıyla, öğretmen adaylarının, uygulama öğretmenlerinin ve uygulama öğretim elemanlarının görev ve sorumlulukları tanımlanmaktadır. Uygulama öğretim elemanlarının görev ve sorumlulukları; Okul Uygulama Çalışmaları kapsamında öğretmen adaylarını sekiz hafta izleme, uygulama çalışmalarını her gözlemlerinden sonra öğretmen adaylarıyla uygulama çalışmalarını tartışma ve öğretmen adaylarına yazılı dönütler verme “Öğretmen Adayı Değerlendirme” formu ile son değerlendirmeyi yapma, Uygulama öğretmenleri ile Okul Uygulama Çalışmaları sürecini görüşme şeklinde belirtilmiştir (Anonymoun,2006).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan çalışmada öğretmenlik uygulaması dersi ve uygulamada karşılaştıkları sorunlar öğretmen adaylarının görüşleri sonucunda belirlenmiş ve çalışma kapsamındaki sorunlara çözüm önerileri getirilmiştir. Öğretmen adayları tarafından dile getirilen görüşlerde sorunlar dersin daha verimli yürütülebilmesi için oldukça önemli birer veri konumundadır. Öğretmen adayları dört yıl boyunca edindikleri bilgi ve becerileri öğretmenlik uygulaması dersiyle uygulama fırsatı bulmaktadırlar. Bu uygulama boyunca yaşadıkları ve edindikleri deneyimler gelecek yıllar ve meslek hakkında olumsuz yargı geliştirmelerine neden olabilir. Bu nedenle; öğretmen adaylarının uygulama süreci başlamadan önce okul, okul yöneticileri, kuralları, sınıf öğretmenleri ve eğitim- öğretim süreci hakkında yeterli bilgilendirilmeleri bu sürecin iyi geçmesini sağlayabilir. Sınıf öğretmenleri uygulama sürecine başlamadan önce çocuklara, öğretmen adayları çocukların hem daha kolay kabullenmesi hem de sürece iyi başlamak adına tanıştırmalıdır. Maddi imkanı olmayan okullarda araç-gereç ve materyal desteği için okul- aile işbirliği yapılabilir. Üniversitelerde öğretmen adaylarının yapmış oldukları materyaller ihtiyaç olan okullara verilebilir. Öğretmen adaylarının değerlendirilmesi konusunda ise sınıf öğretmeni ile uygulamadan sorumlu öğretim elemanının birlikte değerlendirme kriterleri belirlemeleri, uygulama öğretim elemanlarının bu uygulamayı sürekli takip etmesi ve her hafta öğrencilerin yapmış olduğu uygulamalarla ilgili fakültede düzenli değerlendirme toplantılarını yapmaları sürecin sağlıklı ilerlemesini sağlayabilir.

WJEIS's Note: This article was presented at International Conference on New Trends in Education and Their Implications - ICONTE, 27-29 April, 2011, Antalya-Turkey and was selected for publication for Volume 1 Number 1 of WJEIS 2011 by WJEIS Scientific Committee.

KAYNAKÇA

Alaz, A. ve Birinci Konur, K. (2009). “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersine Yönelik Deneyimleri”, 1. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi, Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale. <http://oc.eab.org.tr/egtconf/pdfkitap/pdf/38.pdf> (Eriş.tar. 15.02.2011)

Anonim. (1998). Fakülte okul işbirliği. Öğretmen Eğitimi Dizisi, YÖK.

Anonymoun (2006). *Practice teaching requirements*.

Web:<http://teacherprep.reuniontechnologies.com/Sites/TEACHERPREP/Folders/imagess/pages/practice%20teaching%20requirements.pdf> adresinde 2010 tarihinde alınmıştır.

Binbaşıoğlu, C. (1995). Türkiye'de Eğitim Bilimleri Tarihi. MEB Basımevi. İstanbul.

Dursun,Ö.Ö. ve Kuzu, A. (2008). Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Yaşanan Sorunlara Yönelik Öğretmen Adayı ve Öğretim Elemanı Görüşleri. Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 25:159 -178.

Gökçe, E., Demirhan, C. (2005). Öğretmen Adaylarının ve İlköğretim Okullarında Görev Yapan Uygulama Öğretmenlerinin Öğretmenlik Uygulaması Etkinliklerine İlişkin Görüşleri. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 38: 43-71

Gözütok, F.D. (1991). Ortaöğretim öğretmenlerinin öğretmenlik formasyonu açısından eğitim ihtiyaçlarının saptanması. [Needs assessment of secondary school teachers' educational needs from the viewpoint of teaching certification.] *İstanbul Eğitimde Nitelik Geliştirme Eğitimde Arayışlar 1. Sempozyumu Bildiri Metinleri*. 214-217.

Gürbüztürk, O. (2000). Eğitim Fakülteleri Programlarında yer alan Okul Deneyimi I Çalışmalarının Değerlendirilmesi. II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu. Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi. ÇOMÜ Eğitim Fakültesi yayınları,168 -173. Çanakkale

Harmandar, M., Bayrakçeken, S., Kıncal, R.Y., Büyükkasap, E. ve Kızılkaya, S. (2000). Kazım Karabekir eğitim fakültesinde okul deneyimi uygulaması ve sonuçlarının değerlendirilmesi. Milli Eğitim Dergisi. Sayı 148. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/148/1.htm> (erş.tar. 11.01. 2011).

Koçer,H.A. (1983). " İlkokul Öğretmeninin Yetiştirilmesi", Cumhuriyet Döneminde Eğitim. MEB. İstanbul.

Miles, M. B. & Huberman, A.M. (1994). Qualitative data analysis : an expanded sourcebook. (2nd Edition). Calif. : SAGE Publications.

Oğuz,A.(2004). Okul Deneyimi I Dersinin Öğretmen Adayları Üzerindeki Etkileri. Dumlupınar Üniversite. Sosyal Bilimler Dergisi, 11:141-162.

Saracaloğlu, A.S., Bozkurt,N., Serin,O. Ve Serin,U. (2004). Öğretmen Adaylarının Mesleğe Yönelik Tutumlarını Etkileyen Faktörler. Çağdaş Eğitim Dergisi, 311:16-27

Severcan, S. (2007). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Uygulama Yaptıkları Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Karşılaştıkları Sorunların Belirlenmesi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Sılay,İ ve Gök, T. (2004). Öğretmen Adaylarının Uygulama Okullarında Karşılaştıkları Sorunlar Ve Bu Sorunları Gidermek Amacıyla Hazırlanan Öneriler Üzerine Bir Çalışma. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı. İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi. Malatya. <http://www.pegema.net/dosya/dokuman/217.pdf> (erş.tar.10.03.2011)

Şahin, E. (2005). Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Adayları ve Öğretmenleri için Uygulama Kılavuzu. Anı Yayıncılık. Ankara.

Şişman,M. Ve Acat, M.B. (2003). Öğretmenlik Uygulaması Çalışmalarının Öğretmenlik Mesleğinin Algılanmasındaki Etkisi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 13 (1) : 235-250, Elazığ.

Yaşar, Ş. (2002). Okul Öncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri. Açık Öğretim Yayınları, Anadolu Üniversitesi. Eskişehir.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H.(2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık. Ankara.